

Architext ▲ SCabier

■ jaargang 29 ■ nummer 81 ■ najaar 2014 ■

Wim Ramselaar
meester-docent

SCahier [es-ka-jee] verschijnt sinds september 1985 ongeregeld als een schrift met essays, achtergronden, meningen en feiten over architectuur. Het is bedoeld om de relaties te informeren over de activiteiten van Architext (opgericht in 1978). Sommige nummers zijn als PDF te importeren vanuit de webwerf.

Uitgeverij Architext
Klein Heiligland 91
2011 EE Haarlem
e-post: sc@architext.nl
www.architext.nl

De makers c.q. rechthebbenden van de illustraties worden in een klein lettertype bij de betreffende afbeelding vermeld. Met het teken ▲ wordt aangeduid dat het een beeld betreft van de IJsgarage danwel Archiphotο ▲ Haarlem.

Foto omslag: een bewerking van een foto uit een brochure TU-Eindhoven, 1991

Dit nummer is geprint met een Xerox 7750 GX PS op papier met FSC-keurmerk.

eindredactie: Ids Haagsma

vormgeving:
de IJsgarage ▲ Haarlem
Rob van Westreenen
© 2014 ▲ Architext

Inhoud SC81

Dit nummer is geheel gewijd aan Wim Ramselaar die op tweede kerstdag 2013 overleed.

Links: Wim Ramselaar, zelfportret, gesigneerd 'maart 1992'.

DE WERKEN VAN WIM RAMSELAAR IN DIT SCAHIER ZIJN, TENZIJ ANDERS VERMELD, VOOR PUBLICATIE TER BESCHIKING GESTELD DOOR JACQUELINE MONNÉ.

SCahier nummer 80 had ogenschijnlijk het formaat van A6 maar had een openingsfoto met de breedte van A3. Het was de eerste aflevering gewijd aan de weidsheid van de kleinste stad van zuidwestelijk Nederland: Sint Anna ter Muiden. Een beeldessay. In voorbereiding is een speciaal nummer over deze stad. Het nummer(tje) werd alleen in een papieren editie uitgebracht. Vooralsnog zijn er (bewust) geen plannen om het in elektronische vorm te verspreiden. Al was het maar dat daarmee de verrassende weidsheid ervan verloren raakt.

Brief naar een andere Ruimtetijd

Dag Wim....

van Ids Haagsma

ACHTERAF ZAL het je nog verbaasd hebben dat doodgaan zo betrekkelijk alledaags is. Op het ene moment maak je plannen om nog meer gebouwen van Jan de Jong te analyseren, en zo opeens wordt alles verstoord door een lijfelijke aandoening. Je wist dat het lichaam fragiel was geworden, je wist ook dat het lijf niet meer optimaal was, en je wist dat het allemaal wat voorzichtiger moest, - maar je geloofde stellig dat dit ongemak wel genomen kon worden. Juist omdat je het zo leuk begon te vinden, dat gepuzzel met de maten van een ontwerp en je ook razend nieuwsgierig begon te worden of die vermaledijde opvattingen over stedenbouw van je vroegere werkgever ooit eens

in de praktijk zijn toegepast. En zomaar, op tweede kerstdag 2013, in een wat koortsachtige ambiance, raakte je de greep op het geheel kwijt. Het wereldse licht ontglipte je, je raakte verzeild in een heel andere dimensie en nu voel je alleen maar berusting.

Ik moet de laatste tijd veel denken aan de jou wel bekende Pieter Dijkema. Deze architect-filosof was eigenlijk z'n hele leven geobsedeerd door de overgang in de architectuur van het buiten naar het binnen, waarbij het uiteindelijk ging om uit te komen bij een 'binnen waarachter geen ander binnen meer mogelijk is'. Eenmaal daar aangekomen ben je als het ware in het heilige der heiligen.

Mij heeft dat altijd geboeid. Niet alleen de waarde die je moet toekennen aan de weg, de route, de gang naar dat hei-

lige der heiligen, maar ook aan het besef dat er een eindigheid is aan het binnen. Dat het ergens ophoudt. En toch ook weer niet.

En jij, Wim, kwam die vroege kerstochtend op het punt waarachter geen ander leven meer mogelijk is, en op mirakelse wijze overschreed je dat punt. Nu, voorbij dat leven, ben je in de positie te ervaren dat de hele weg die je je leven lang hebt afgelegd om tot dit punt te komen, dat dit - achteraf gezien - een intens, slingerend en vooral tastend en zoekend ritueel is geweest.

Boekenplanken.

Een aantal keren heb ik dit jaar achter je bureau op de zolder van je huis in Wijk bij Duurstede gezeten. Ik zag door het dakraam voor me het luchtige uitzicht naar het helle en ijle

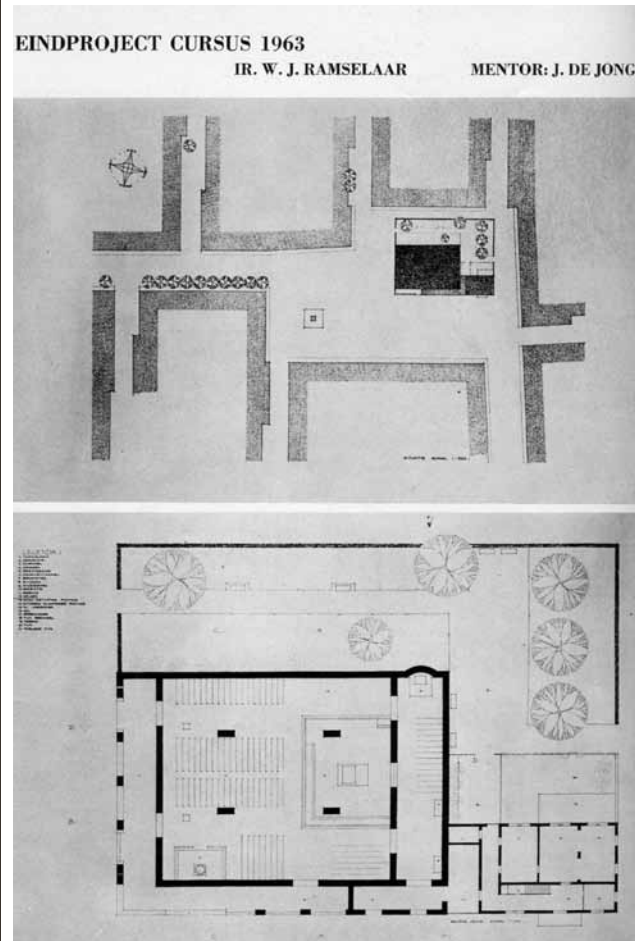

Een deel van de boekenplank van Ramselaar naast zijn bureau op zolder.

rivierlicht. En vaak heb ik je stoel gedraaid, en door het andere raam, achter me, gekeken naar het intieme, gevarieerde stadse dakenlandschap met zijn verweerde, rode pannen, z'n pronte schoorstenen en zijn hoge bomen. Zittend achter je bureau, in de nok van je huis, was je omringd door weidsheid van voren en beslotenheid van achteren. En daar tussenin die geborgen

werkkamer zelf. Met niet alleen de schildersezels, de kwasenlorry en het bed vol tekeningen, maar ook de planken. Sommige met zorgvuldig gerangschikte parafernalia die je ongetwijfeld alle in je tekeningen, aquarellen en schilderijen hebt verwerkt, maar vooral ook de boekenkasten. In het hok naast je werkkamer staan vele boekenplanken, maar hier – in je werkkamer – de boeken die

aansloten bij je dagelijkse overdenkingen. Toen ik zo naar die boekenplanken keek, wist ik bijna zeker dat jij ook het besef, het inzicht, het gevoel had dat we in ons leven naast de warmte van onze dierbaren ook voortdurend behoedzaam vergezeld worden door mensen die al het punt 'waar leven waarachter geen leven meer mogelijk is' gepasseerd zijn. Vitruvius.

Najaar 1963 publiceerde **K.B. tijdschrift voor architectuur en beeldende kunst** vier afstudeerontwerpen van de cursus kerkelijke architectuur (alle van mentor Jan de Jong) waaronder het project van Wim Ramselaar: een parochiekerk met pastorie in een stadswijk ('geef het complex zijn eigen buitenruimte en situeer het geheel zodanig dat het wordt opgenomen in de stedelijke buitenruimte zonder hierin een belangrijke plaats in te nemen'). De Groningse architect Coen Bekink besprak deze projecten: „naar mijn gevoelens domineert in de meeste ontwerpen de rechtzinnigheid in de leer, boven het kenmerkende van de persoonlijke visie en het volstrekt eigene van het persoonlijk talent.” Dit nummer bevatte ook nog een bijdrage van dom Van der Laan, maar het riep vele en felle reacties op. Feitelijk betekende dit het einde van de belangstelling van het Katholiek Bouwblad voor de Bossche School.

Palladio. Alberti. Van Campen. Post. Ze hebben niets aan waarde ingeboet, sterker ze zijn altijd actueel gebleven en spraken even duidelijk tot ons als de levenden die zich later bij hen hebben gevoegd zoals Granpré Molière en dom Hans van der Laan, al hebben die laatsten het voordeel dat hun geschreven woorden worden gekleurd door de herinnering aan hun stem. Deze voorbeeldige erflaters in de ware betekenis van het woord zijn in staat vanuit hun andere dimensie invloed uit te oefenen op ons denken, doen en misschien vooral op ons laten. En verdomd, nu behoort ook jij tot die hechte club die troostend waakt over de nog levenden en de nog ongeborenen. Je zult nu wel tegenspartelen en protesteren, maar niet voor niets gaf je vriend Gerard van Zeijl zijn in memoriam over jou de treffende titel mee 'Overbodig

bescheiden'. Heus, die meanderende zoektocht van je heeft iets opgeleverd en je bent in staat geweest dat door te geven. En niet alleen aan je studenten.

Onopgesmukt.

Op je huidige plek kun je beter en scherper inzien dat we allemaal – uit verleden, heden en toekomst – gezamenlijk prutten, knutselen, bouwen, werken en scheppen aan iets groots. Vaak heb ik me de afgelopen maanden afgevraagd, wat het toch was dat ons verbond. Ik ga niet de schijn ophouden dat dit vanaf het allereerste moment er was, die verbondenheid. We hebben elkaar wat argwanend en sceptisch afgetast. Jij dacht ongetwijfeld enkele keren dat Hilde en ik je hersens leeg wilden zuigen en met jouw kennis wilden gaan pronken. Dat soort dingen had je meer aan de hand gehad. En wij hadden, zeker in het be-

gin, de vrees te maken te hebben met weer zo'n starre gelovige in het Laänisme waarvan we alleen nog moesten bepalen of ie nou behoorde tot de rekkelijken of de preciezen.

Toen we eenmaal in je woonkamer in Wijk bij Duurstede waren doorgedrongen, toen stal je m'n hart.

Die boekenkast, die keukenkast, de stoelen, de tafel... Tot twee keer toe vroeg ik je of je echt bedoelde dat ze 'in de maat' stonden, en tot twee keer toe knikte je alleen maar. Iemand die zo vrij, zo open en zo fris met het plastische getal om sprong, die kon niet slecht zijn. We waren het heus niet in alles met elkaar eens, maar we hielden wel van goede, intrigerende bouwsels die een verhaal vertellen en het niet zo zeer moesten hebben van afleidende blikvangers, van spiegeltjes en kraaltjes. En ik was zo getroffen door de onopgesmukte wijze waarop je je eigen herinneringen aan Jan de Jong had opgeschreven, dat ik ze eerst als een apart boekje wilde uitgeven. Maar bij een herlezing was het duidelijk: dit zouden Hilde en ik nooit kunnen overtreffen. Jouw woorden moesten integraal in de monografie worden opgenomen. Ondertussen ontstond een leuk spanningsveldje, waarvan je nu – aan gene zijde – de humor en de waarde beslist kunt inzien. In jouw verhaal uit 2003/04 gaf je ruim baan aan je scepsis over de stedenbouwkundige opvat-

In 1975 ging Wim Ramselaar met negen anderen – waaronder de jonge Hans van der Laan, Gerard Wijnen en John Körmeling – met een Volkswagenbusje naar Zuid-Engeland om het megalithische monument Stonehenge op te meten. Dit was lang een wens van dom Hans van der Laan die aan de hand van deze opmeting zijn theorie van het plastische getal wilde toetsen en dat inderdaad ook deed. Rechts een foto die Ramselaar destijds maakte.

tingen van Jan de Jong. En je lichtte dat later tegen ons vele malen toe met smakelijke anecdoten, vermoedens, terzijdes en zelfs - het zij je vergeven - een uiterst sporadische roddel.

Hilde en ik echter, wij werden daardoor steeds nieuwsgieriger naar die opvattingen. Je zou best gelijk kunnen hebben dat het allemaal prut en bagger was, maar dan wilden we het wel zelf nog eens kunnen beoordelen.

In onze zoektocht naar de stedenbouwkundige theorie van Jan heb je ons steeds minzaam aangehoord, en al bleef je bij je eigen standpunt, je dacht steeds met ons mee en gaf suggesties. We kregen daarom steeds meer boven water, en je vond het amusant wat we deden en je werd zelfs, zij het wat aarzelend, steeds nieuwsgieriger naar de manuscripten van De Jong over stedenbouw.

Tot we Jans toelichting vonden op de stedenbouwkundige ontwikkeling van het stadje Grave. We hebben het in deel twee van de monografie, op pagina 391, vastgelegd hoe je ogen toen even oplichtten, en je de woorden sprak „Nee, Jan de Jong was

bepaald niet gek”. Het idee was toen snel geboren: de monografie werd opgedeeld in twee boeken, wat ons tijd gaf diepergaand op de ontwerpmethodologie van Jan de Jong in te gaan en we - wie weet - zelfs zijn stedenbouwkundige theorie met voorbeelden uit de praktijk konden illustreren. Terwijl wij het eerste deel persklaar maakten, begon jij al met de analyses van de gebouwen van Jan.

Het spanningsveldje tussen ons had zich rimpelloos en zonder wanklank opgelost.

Architectuur.

Je hebt nooit verhuld dat je niet zo veel ophad met al te theoretische beschouwingen. Je vond de Bossche School een goede, intrigerende soort van architectuur die het bestuderen en het proberen waard was. Je was zeker niet blind voor de mogelijkheden van het plastische getal. Je paste het ‘getal’ immers zelf toe in het ontwerp van je meubelen en bouwwerken, maar het ging daarbij uiteindelijk om het resultaat.

Onbevangen kijken naar het driedimensionale ruimtebeeld

Jacqueline en Wim zoals het altijd zal blijven.

dat architectuur heet en vooral nieuwsgierig zijn naar de redenen, overwegingen, gevoelens, emoties, motieven, theorieën, gedachtegangen die er aan ten grondslag hebben gelegen. Dat is wat je je studenten, je collega's, en Hilde en mij hebt meegegeven. En wat je ook hebt uitgedragen in je publicaties.

En zult blijven uitdragen, want je behoort nu tot dat gezelschap van bewaarders, behoeders, beschermers van de architectuur. En jou kennende zal je aandacht vooral uitgaan naar die ruimtelijke uitingen die niet van nature schreeuwen, die niet ijdel zijn en die zich niet opdringen. Ze kunnen erop vertrouwen dat ze - mede dank zij jou - toch ooit gehoord zullen worden.

Wim, dank daarvoor.

Zorgvuldig gerangschikte parafernalia.

In memoriam Overbodig bescheiden

Op verzoek van de redactie van het tijdschrift Thematismos schreef Gerard van Zeijl – een in memoriam voor zijn vriend en oud-collega Wim Ramselaar.

Van Zeijl (1940) was van 1992 tot 2005 hoogleraar architectuurgeschiedenis en architectuurtheorie aan de Technische Universiteit Eindhoven en aan de Vrije Universiteit Brussel.

EEN JAAR geleden overleed Wim Ramselaar. Wie hem van nabij heeft meegeemaakt, koestert een dierbare herinnering aan een bescheiden mens en een erudiet architect. Hij stond bekend om zijn nuchtere relativering, vooral om de wijze waarop hij zijn brede kennis naar voren bracht. Graag wil ik hier ook zijn verborgen talenten ontsluiten.

In ons beider loopbaan aan de *faculteit bouwkunde* van de Technische Universiteit Eindhoven bereikten we, ondanks ons verschil van inzicht en be-

tot een intense briefwisseling, afgewisseld met gesprekken tijdens het bezoek aan diverse interessante tentoonstellingen of boeiende gebouwen.

Veel onderwerpen passeerden de revue: van architectuur tot muziek of van geschiedenis tot filosofie. In de rue sprak hij slechts op verzoek over de Bossche School. Hij voelde zich uitgedaagd om mij als buitenstaander de principes ervan geduldig en met kennis van zaken uit te leggen, maar hij paste ervoor om mij ‘in te wijden’. Hij was immers, naar zijn eigen zeggen, geen ‘gelovige’. In 2011 schreef hij: „...nog eens zorgvuldig te willen nagaan, wat ik van de Bossche School kan en wil geloven.”

Toen zijn eerste meisje hem ooit naar een kerk van JAN DE JONG meenam, keek hij enthousiast, maar uitsluitend naar de toepassing van dom VAN DER LAANS gedachtegoed. Van meet af aan nam hij afstand van de bezwerende wijze, waarop De Jong architectuur met het hoger ideaal van het Rooms Katholicisme verbond. Wim had überhaupt het geloof

in God reeds lang geleden laten vallen. Zo zei hij: „*Geloof is niet meer van deze tijd.*” Ooit las hij veel NIETZSCHE, maar hij haakte af vanwege diens ‘fragmentarische’ en morele teksten. Morele verantwoording kende Wim niet echt: „*Mocht een banketbakker in de oorlog taartjes bakken voor de Duitsers?*” zo relativeerde hij.

Buitenstaanders.

Eigenlijk waren wij beiden, ieder op eigen wijze, buitenstaanders als het om architectuur ging. Wij stoorden ons eraan als architectuur voor het karretje van opgewonden meningen of dogmatische ideologie werd gespannen. Wim baseerde zich liever op de regels, die hij, reeds tijdens zijn opleiding aan de TU Delft, in de Bossche School herkende.

De ‘grove’ Rotterdamse taal van de functionalist en hoogleraar VAN DEN BROEK kon hij slecht waarderen. De ‘beschaafde’ GRANPRÉ MOLIÈRE charmeerde hem zeker, maar hij stelde vragen bij diens bekering tot het Katholicisme. Het deerde hem niet, dat dom Van

COLLECTIE VAN ZEIJL

Van Zeijl en Ramselaar.

trokkenheid, in architectuur een grote overeenstemming, die via collegialiteit tot vriendschap leidde. Na zijn vroege pensionering groeide dit uit

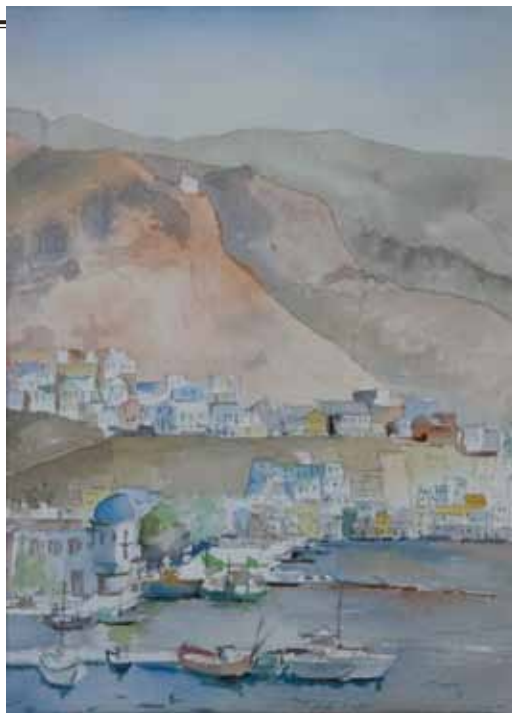
der Laan eenzelfde geloof deelde, want hij had vooral oog voor diens heldere omgang met architectonische regels. „Eindelijk een theorie te midden van al het geharrewar”, verzuchtte hij.

Deze zou hij met volle overtuiging gedurende zeven jaar bij JAN DE JONG in praktijk brengen. Wim bewonderde diens vakmanschap. Mede vanwege Wims gevoel voor compositie alsmede zijn muzikaal vermogen – op zijn vleugel vertolkte hij o.a. BACH, DEBUSSY

en BARTOK – bereikte hij een genuanceerder uitwerking van de architectonische regels dan zijn werkgever vermocht. Samenwerking liep spaak, toen deze vanuit zijn stellige opvattingen het persoonlijke leven van Wim begon te kritiseren én te dirigeren.

Levensweg.

Wim heeft in de ‘kloekke monografie over het vergeten genie’ Jan de Jong, die hij eind 2013 samen met HILDE DE HAAN en IDS HAAGSMA realiseerde, op onnavolgbaar gewone wijze zijn eigen levensweg opgetekend. Een verslag waarin hij uiteindelijk uit de schaduw

Aquarel van Wim Ramselaar ondertekend met 'Potmia 24-7-1993'.

trad, daar zijn bescheidenheid ‘overbodig’ bleek en het geniale van Wim zelf duidelijk werd. Zo verrasten zijn dochters hem bij zijn tachtigste verjaardag met een boek, waarin tal van zijn tekeningen en schilderwerken waren afgedrukt en toegelicht. Hierin bleek, dat hij na zijn loopbaan aanvankelijk zijn vermogen tot waarnemen verder cultiveerde, en daarna enigszins met het schilderen van stillevens brak om op een vrolijke vorm van surrealisme over te schakelen: hij beschikte wel degelijk over ‘fantasie’, waarin humor zich met kritisch commentaar vermengde. Recent schreef hij: „...nooit op

erkenning uit te zijn geweest. Is dit bescheidenheid of gebrek aan durf en zelfvertrouwen? Ik ben nooit een profeet geweest, ook niet van het plastisch getal.” Toen om zijn bijdrage aan het genoemde boek werd verzocht, prikkelde dit zijn eergevoel. Publicaties ergerden hem van ‘onverbeterlijke betweters’, die de Bossche School als strenge dogmatiek poneerden. Hij beseftte eens te meer hoe hij zich altijd een kritisch adept voelde. Een paradox, die in katholieke kring ooit

met de term ‘Gods linkerhand’ werd aangeduid. Wim voelde als ex-gelovige nu de aandrang om eindelijk te spreken. Zijn plots slechte gezondheid vormde slechts een extra stimulans om haast te maken met het op schrift te stellen van zijn genuanceerde inzichten. Zijn brieven bevatten in die tijd, in plaats van vaak speelse beschouwingen in telegramstijl, uitgebreide verslagen van wat hij als ‘overbodig onderzoek’ van zijn lichamelijke gebreken typeerde, immers bleken aannames van artsen vaak onjuist. Tenslotte eiste zijn voormalige voorkeur voor *Gauloises* een hoge tol en operatie volgde.

„U ben de bocht om”, verzekerde de chirurg hem. Voortaan leefde hij met één long. Wim vond dat geen probleem, immers voelde hij zich genezen en vooral bevrijd van ‘overbodig’ gedoe. Hij was in zekere zin uit de dood herrezen om nog vier jaar te leven.

Zo betrok hij eens, tegen Pasen, ‘het wegwentelen van de steen’ gekscherend op zichzelf. Als ging het om een Opstanding, wijdde hij zich minutieus aan een tekst, die, behalve het relaas over zijn werk op het architectenbureau, ook dat van zijn opleiding en zijn loopbaan aan de rue inhield. Aanvankelijk waardeerde hij Habraken vanwege diens eruditie en nuchter redeneren, maar hij zag hem ook – zoals De Jong? – verstarren om tenslotte naar MIT te vertrekken.

Studie.

Wim kreeg, na het relatief isolement bij Jan de Jong, opnieuw ruimte voor studie. Toen er vanaf 1970 hoogleraren architectuur werden benoemd, begon Wim, belezen als hij reeds was, vanuit een fundamentele behoefte, het vak architectonisch ontwerpen architectuur-theoretisch

Gesigneerd WJR, jan 2007.

te verbreden. Het universitaire klimaat speelde zowel tegen als mee. Wim distantieerde zich, op vaak ironische wijze, van de opkomende politisering van architectuur en stelde naast de volle breedte van het vakgebied vooral haar intrinsieke regels aan de orde. Hij geloofde er niet in, dat architectuur ‘een ideale samenleving’ kon afdwingen, maar zag architectuurtheorie als noodzakelijke basis van het toen nog altijd vage ontwerpambacht. Wim werd als wetenschappelijk medewerker door de hoogleraren QUIST en later EIJKELENBOOM, gevraagd om colleges te geven: een zoektocht naar een balans tussen methode en verbeeldingskracht. Menig student bewaart goede

herinneringen aan zijn helder, maar beschouwelijk doceren en begeleiden, dat tevens als milde vorm van kritiek werd gezien. Hij was in architectuurgeschiedenis geïnteresseerd, maar wendde zich resoluut af als het, volgens hem, in meedogenloze kritiek onttaarde of in te complexe theoretische betogen. Grensverleggende inzichten in de beeldende kunst, die hij onder meer in Kassel of Venetië volgde, werden op een zelfde

wijze gewogen. Het moest allemaal niet te academisch worden. Daar hij het ‘overbodig’ vond om zich actief in het circus van het debat te begeven, onthield hij zich van expliciet commentaar. Een Nietzscheaanse terughouding? Toen hij mij een paar keer op congressen vergezelde, bleef zijn rol die van de bescheiden observator, die de diverse standpunten helder verwoordde. Aan de observatie van zijn eigen oeuvre, als levenswerk en levenspad, is slechts toe te voegen, dat hij overbodig bescheiden was. Hij was een stille en zoekende kracht in het architecturaal landschap, dát is en blijft zijn betekenis.

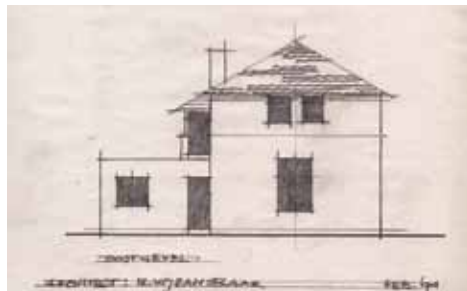
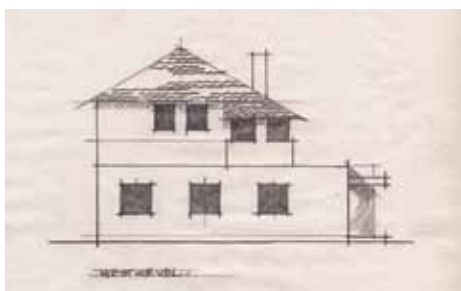
Gerard van Zeijl

Lijst van ruimtelijke werken

Woningen, verbouwingen, restauraties en meubels

Geheel boven: woonhuis Hilvaarenbeek, 1965. Boven: Woonhuis Macharen, 1968. Onder: verbouwing en restauratie: Kolonel Wilsstraat 19 en 21 (rechts), Ravenstein, 1971, 1976. Geheel onder: woonhuis Maurik, 1993.

Lijst van werken

van ir WILHELMUS JOHANNES RAMSELAAR (7 februari 1932 – 26 december 2013) zoals door hem zelf opgesteld.

Vrijstaande woonhuizen

1963 Rogier van Leeftaelstraat 23, Hilvaarenbeek | Woonhuis met praktijkruimte; opdracht: Th. C. M. van Rhijn, arts; opgeleverd: 1965.

1967 Polderstraat 9, Macharen | Woonhuis voor J.J. Molenaar, 1967/68.

1993 Dijkhof, Maurik | Woonhuis voor J. van der Kuip; opdracht: 1993, nieuw plan na wijziging situatie 1994; opgeleverd 1996.

Verbouwing en restauratie

1968 Landpoortstraat 8, Ravenstein, winkel-woonhuis | Opdracht: mejuffrouw Verhoeven, 1968; opgeleverd 1971.

1971 Kolonel Wilsstraat 19, Ravenstein, woonhuis | Opdracht: W.J. Ramselaar; opgeleverd: 1973.

1976 Kolonel Wilsstraat 21, Ravenstein, woonhuis. | Opdracht: J. Groot, 1975; opgeleverd 1976.

– Kolonel Wilsstraat 13, Ravenstein, woonhuis. | Opdracht: echtpaar Van Leeuwen-Egberts; opgeleverd 1977.

Verbouwingen.

1960 Plan voor verbouwing 'Kruidenhuis Gemert' tot woonhuis met dierenartspraktijk voor de heer en mevrouw Van Bommel-Ramselaar; niet uitgevoerd.

1962 Keuken, douche en inpandige voordeur voor W.J. Ramselaar. Ruijschenbergstraat 6, Gemert.

1965 Nieuwe trap in de gang, tussenwand met wastafel, trap naar speel-slaapkamer. Maasdijk 40, Ravenstein.

1966 Plan verbouwing winkel-woonhuis, Marktstraat 29, Ravenstein.

| Opdracht: Th. den Ouden; niet uitgevoerd.

1967 Verbouwing winkel-woonhuis, Marktstraat 29, Ravenstein | Opdracht Th. den Ouden; uitgevoerd 1968.

1978 Verbouwing Nieuwstraat 25, Gemert | Opdracht: C.S. van Bommel-Ramselaar.

1979 Tochtportaal en verplaatsen van een binnenwand. Gorkumlaan 2, Eindhoven. | Opdracht: W.J. Ramselaar.

1989 Verbouwing woonhuis Walplantsoen 20, Wijk bij Duurstede. | Opdracht: W.J. Ramselaar.

– Verbouwing woning en werkplaats, Tiendweg 7b, Willigelaanrak | Opdracht: G.T. Blanken; uitgevoerd: 1990.

1991 Plan voor splitsing pand Nieuwstraat 25, Gemert | Opdracht C.S. van Bommel-Ramselaar; niet uitgevoerd.

1996 Verbouw bungalow Reeënbergweg 21, Beekbergen | Opdracht: echtpaar Boerlage-Beversluis; uitgevoerd: 1997.

1998 Plan voor overdekt zwembad bij woning Sionsweg 13, Heiligelandstichting, Nijmegen | Opdracht: echtpaar Laumans-Van der Meulen; niet uitgevoerd.

– Carport, Dr. Cuyperstraat 15, Wijk bij Duurstede | Opdracht: P. van der Hoeven.

2000 Plan voor verbouwing woning Brusselsestraat 50, Maas-tricht | Opdracht: echtpaar Willemse-Ramselaar; niet uitgevoerd.

Meubels en lichtornamenten.

1959 Stalen buisfauteuil. Ontworpen en uitgevoerd in het militair revalidatiecentrum in Doorn.

1962 Tafel en tweepersonsbed | Uitgevoerd door Kees Valkenhoef, meubelmaker te Amersfoort.

1965 Schemerlamp en onderstel voor een wieg van smeedijzer | Uitgevoerd door een smid in Gemert.

– Legkast, ladekast en wastafelkastje. | Uitgevoerd door timmerman Van Haren uit De Reek.

– Bedombouw en kapstok | In opdracht van de heer en mevrouw Van Bommel-Ramselaar; uitgevoerd door een timmerman.

– Boekenkast | Voor ir. J. van der Linden; uitgevoerd door een timmerman.

1967 Kachelombouw.

1971 Twee bedden en een fauteuil.

1973 Keukenkast en twee hangkasten | uitgevoerd door aannemer Walk, Ravenstein.

– vier krukjes.

1974 Tafel en stoel.

– Stoel.

1975 Twee bureautjes.

1976 Decoraties flat Geldrop; afgebroken en weggedaan 1979.

1977 Bed.

– Wandlamp (cadeau gedaan en daarna 'zoekgeraakt').

Carport, 1998

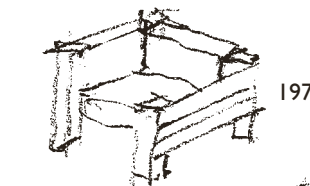
1959

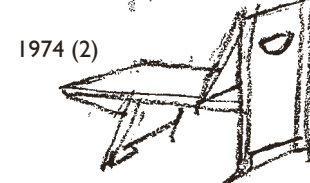
1962

1965

1971

1974 (2)

1974 (1)

1978

1978 Twee fauteuils.

- Fauteuil in multiplex.
- Wandlamp; afgekeurd en weggedaan.

1979 Boekenkast.

1980 Tafellamp.

- Handdoekenrek.
- Bijzettafel.

1979

1984 Hangkast en bedombouw voor M.S.W. Ramselaar | Uitgevoerd door G.T. Blanken, meubelmakerij, Schoonhoven

1987 Aluminium lamp.

1989 Hangkast en legkast | Uitgevoerd door G.T. Blanken, meubelmakerij, Schoonhoven.

– Muziekkast en keukenkast | Uitgevoerd door G.T. Blanken, meubelmakerij, Schoonhoven

– Boekenkast Walplantsoen 20, Wijk bij Duurstede.

1990 Kastje voor Jacqueline; uitgevoerd 1991 (wr).

– Schapjes in de gang.

– Tuinkast.

1991 Hang- en legkast voor de heer en mevrouw Van Leeuwen-Egberts | uitgevoerd door een timmerman.

– Pick-up tafeltje.

– Lamp plafond leskamer.

– Hanglamp woonkamer.

1992 Garderobekast wachtkamer Walplantsoen 20, Wijk bij Duurstede.

1994 Bankje voor wachtkamer | uitgevoerd door G.T. Blanken, meubelmakerij, Schoonhoven.

1995 Boekenkastje voor Hanneke Ramselaar.

– Kwastenlorry.

1996 Stoel.

– Bureau.

1997 Kandelaar.

1998 Stoel, ontwerp en uitvoering

– Badkamerkasten; uitvoering januari 1999.

2000 Hanglamp werkkamer.

2005 Lezenaar.

1998

2000

Diversen.

1969 Woningbouwstudies voor architect A. Vermeulen.

1974 Kistje voor de morfotheek.

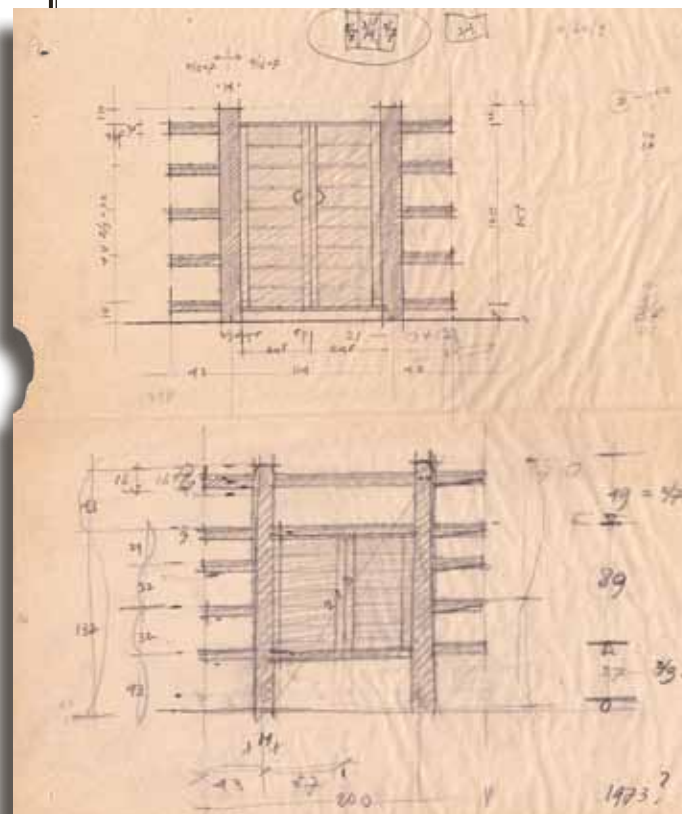
Voorlopige bibliografie (samenstelling SCahier).

1954 Spijlkijken | Bijzonder nummer van 'Carmina Burana' t.g.v. XXXIXe Dies Natalis van Banzaai met o.m. gedichten en tekeningen van Ramselaar, zoals: *Een trap van woorden stapelt / hoger hoger op / Ik klim er wel eens in / en sta soms eensklaps boven. // Maar de trappen gaan veel sneller / ze zeggen niets, ze zijn er / en in de kolenrook van / waarishoevandaan / sta ik ergens op de middaghoogte.*

1955 Sinteringen | Bundeltje t.g.v. Ile lustrum 'Carmina Bura-

Linksboven: een stilleven van Wim Ramselaar uit 1999 waarop de bovenste plank zichtbaar is van de door hem in 1989 ontworpen keukenkast (rechtsboven). De ontwerpsschets van deze keukenkast is nog niet gevonden, maar met behulp van een schets voor een andere kast uit ongeveer 1973 is het niet moeilijk de overwegingen van Ramselaar bij de keukenkast te achterhalen.

Boven: de opzet van de witte keukenkast uit 1989 is vrij simpel: de kast heeft, inclusief zijplanken, pootjes en opstand, een verhouding van **3:4**, de grondverhouding van het plastische getal. In de breedte is een zesdeling toegepast. In de hoogte is in het midden een ruimte van $\frac{1}{7}$ van de hoogtemaat tussen de planken; de overige planken staan $\frac{1}{5}$ van de hoogtemaat van elkaar.

Modern verbouwde Grandprevolière met Bouwkouw

Boven: aan het Delfts Vogelboek uit 1960 leverde Ramselaar negen tekeningen waaronder de bovenste.

1987

na' met gedichten van R.Th. de Leeuw, W.J. Ramselaar, V.Th. van Berkestijn, J. van Doornewaard en L.P. Stahl. Tekeningen van K.J.C. Merks en J. Leering. Ramselaars gedicht 'Winkelier' bevat twee storende zetfouten: in de tweede regel moet 'te' vervangen worden door 'de', en in de vierde regel moet het woord echt worden toegevoegd tussen 'is' en 'een'.

1956 Achter 't Net. | (bijzonder nummer van 'Carmina Burana' ter gelegenheid van de XLle Dies Natalis van het Muziek en Toneelgezelschap Banaai) met tekeningen van Merks, Pröpper, Ramselaar en Tummers. Gedichten van Van Doornewaard, Hirs, De Leeuw, Lelieveld, Mertens, Pröpper en Stahl.

1960 Het Delfts Vogelboek | Een ornithologische uitgave onder auspiciën van 'Carmina Burana' ter gelegenheid van het negende lustrum van het Muziek- en Toneelgezelschap 'Banaai' binnen de K.S.V.

'Sanctus Vergilius' te Delft. Ornithologen: B. Kraaijvanger, K. Pröpper, W. Ramselaar, C. Weeber. Oecologen: C. Aldenhuisen, K. Pröpper, P. van Wiechen, F. van de Seijp.

1980 Fundamentele Architectonisch-stedenbouwkundige begrippen | Ir. J.W. Ramselaar | ASO2 Afdeling Bouwkunde, TH Eindhoven.

1983 Inleiding Architectuur | Ir. W.J. Ramselaar | ASO2 Afdeling Bouwkunde TH Eindhoven.

1985 Tessin-Italië | W. Ramselaar, J.F.G. Janssen | In: T. Dubbelman (redactie), Tessin-Italië 1979-193, Architectuur documentatie, Vakgroep BAS TH Eindhoven.

1987 High-Tech Etc, Nieuwe Engelse architectuur | Jan Janssen, Wim Ramselaar, Huub Smulders | Van Gorcum, Assen/Maastricht.

2011 Het Jan de Jonghuis 'een huis van de cursus' | L.J.M. Tummers, J.M. Tummers-Zuurmond, Hanne de Jong, W.J. Ramselaar | Van der Laan Stichting, Jan de Jong Stichting, Leuth, Schaijk
2013/14 Jan de Jong, de monografie (twee delen) | Hilde de Haan, Ids Haagsma, Wim Ramselaar | Architect, Haarlem.

VERSCHENEN

Hilde de Haan
Ids Haagsma
Wim Ramselaar

Jan de Jong de monografie

twee gebonden delen (544 pagina's) in cassette
€ 135

978 90 5105 050 9

Gidsen van het
plastische getal

in de boekhandel

978 90 5105 042 4
Gebouwen van het
plastische getal ■ € 29,50

978 90 5105 046 1
Gebouwen van
Jan de Jong ■ € 19,90

978 90 5105 047 X
Dom Van der Laan
in Waasmunster ■ € 12,95

Architext ▲

2AM - 12 - 97

SCabier 8I

